

05 Ευτυχία Γ. Αρμένη
Μεταπτυχιακά Δημοσίου Δικαίου
Μάθημα «Συνταγματικό Δίκαιο»

Ελευθερίας έκφρασης και δημόσια-υπαλληλική σχέση (ΣτΕ 251/2001)

Περιεχόμενα

- A. Πραγματικά περιστατικά
- B. Ανάλυση
- Γ. Συμπέρασμα

Α. Ενώπιον του ΣτΕ ασκήθηκε στις 20/12/1995 έφεση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης κατά του Π.Μ. και κατά της υπ' αριθμόν 1834/1994 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών με την οποία έγινε δεκτή η αίτηση ακυρώσεως του ήδη εφεσιβλήτου αστυνομίου Α' κατά της 11/11/1991 απόφασης του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, με την οποία κρίθηκε αβάσιμη και απορρίφθηκε η από 24/9/1991 αναφορά παραπόνων του κατά της από 30/7/1991 απόφασης του διευθυντού οικονομικής επιθεώρησης του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Με την τελευταία αυτή απόφαση είχε επιβληθεί στον εφεσίβλητο η πειθαρχική ποινή του προστίμου 10.000 δρχ. για το αναφερόμενο σ' αυτή παράπτωμα. Στην προκειμένη περίπτωση λοιπόν ο εφεσίβλητος αστυνομικός Α' τιμωρήθηκε με την πειθαρχική ποινή επιβολής του προστίμου 10.000 δρχ., επειδή παρά τις διατάξεις των κανονισμών και των διαταγών της Υπηρεσίας (αρ.6 του π.δ. 538/1989 και 90001/5/3α/18.4.1986, 9001/5/7β/25.5.1987, 9001/5/21στ/6.6.1990 εγκύκλιες διαταγές του Υπουργού Δημόσιας Τάξης) και κατά παράβαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις σχετικές διατάξεις που αναφέρονται στο πειθαρχικό δίκαιο του αστυνομικού προσωπικού, παραχώρησε χωρίς την απαιτούμενη άδεια της υπηρεσίας συνεντεύξεις σε δημοσιογράφους και ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς για θέματα ιδιάζουσας σημασίας αστυνομικού ενδιαφέροντος. Ειδικότερα τιμωρήθηκε γιατί υπηρετώντας στη διεύθυνση οικονομικής επιθεώρησης και τελώντας σε διαθεσιμότητα α) Την 2/7/1991 παραχώρησε συνέντευξη στο δημοσιογράφο Πέτρο Κασιμάτη, η οποία δημοσιεύτηκε ως ρεπορτάζ από τον ίδιο στην εφημερίδα "Ελεύθερος Τύπος" (φύλλο της 3/7/1991 σελ. 14 και 15) με τίτλο "ΜΠΟΓΡΑΚΟΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ -ΕΤΣΙ ΕΜΠΛΕΞΑ ΜΕ ΤΑ ΛΕΦΤΑ ΤΟΥ ΚΟΣΚΩΤΑ- ΒΑΡΙΑ ΥΠΟΝΟΟΥΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΩΗΝ ΥΠΟΥΡΓΟ" β) Την 2/7/1991 παραχώρησε συνέντευξη στον ραδιοσταθμό SKY, η οποία δημοσιεύτηκε σαν σχόλιο στην εφημερίδα "ΝΙΚΗ" (φύλλο 3/7/1991) και γ) Στις 2/7/1991 και 27/6/1991 παραχώρησε συνεντεύξεις στους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς ANTENNA και TELECITY, οι οποίες δημοσιεύτηκαν σαν σχόλιο στην εφημερίδα "ΑΥΡΙΑΝΗ" (φύλλο της 3/7/1991).

Β. Στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται για περιορισμό του δικαιώματος της ελεύθερης εκδήλωσης της σκέψης και γνώμης (αρ.14 Σ.. και αρ.10 Σύμβασης της Ρώμης) μέσα σε συγκεκριμένη κυριαρχική σχέση, την δημόσια-υπαλληλική σχέση. Είναι όμως σύμφωνος με το Σύνταγμα ο περιορισμός του συγκεκριμένου

δικαιώματος και αν είναι μέχρι ποιο σημείο;

Κατ' αρχήν γίνεται δεκτό ότι τα συνταγματικά δικαιώματα εφαρμόζονται σε όλες τις έννομες σχέσεις και σε όλο τους το περιεχόμενό, σύμφωνα με την αρχή της βασικής ισχύς των συνταγματικών δικαιωμάτων. Συνεπώς εφαρμόζονται και στις ειδικές κυριαρχικές σχέσεις. Στο πλαίσιο όμως κάθε ειδικής κυριαρχικής σχέσης εμφανίζεται η ανάγκη περιορισμού τους, που δεν μπορεί να φτάνει όμως μέχρι την κατάλυση των δικαιωμάτων των πολιτών. Στην προκειμένη περίπτωση το αρ. 14 του Συντάγματος καθιερώνει την ελεύθερη εκδήλωση της σκέψης και της γνώμης "Καθένας μπορεί να εκφράσει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του κράτους". Το δικαίωμα αυτό έχει εφαρμογή και στους αστυνομικούς υπαλλήλους, οι οποίοι έχουν δικαίωμα όπως και οι ιδιώτες να εκφράζουν ελεύθερα τις σκέψεις τους. Με το αρ. 6 του π.δ. 538/1989 όμως απαγορεύεται σε αυτούς η δημοσίευση δήλωσης ή γνώμης στον τύπο ή σε άλλο μέσο, χωρίς την άδειά του προϊσταμένου τους. Στα πλαίσια λοιπόν, της ειδικής κυριαρχικής σχέσης, που είναι η δημόσια υπαλληλική σχέση, επέρχεται περιορισμός του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος της ελευθερίας έκφρασης. Πρέπει όμως να εξεταστεί αν ο περιορισμός αυτός είναι σύμφωνος με το Σύνταγμα. Αντικειμενικό στοιχείο του συγκεκριμένου δικαιώματος είναι η διάδοση της σκέψης και της γνώμης που μπορεί να συνίσταται στη διάδοση πληροφοριών και δηλώσεων για συγκεκριμένα γεγονότα. Από την άλλη μεριά στοιχείο της συγκεκριμένης έννομης σχέσης είναι το καθήκον του αστυνομικού να συμβάλλει στην προστασία του γενικότερου συμφέροντος με την απόκρυψη πληροφοριών και στοιχείων. Από το κοινό αυτό αντικειμενικό στοιχείο συνεπάγεται η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του δικαιώματος και της έννομης σχέσης, που καθιστά τον περιορισμό του σύμφωνο με το Σύνταγμα και δεν συνιστά προσβολή. Το ότι επιτρέπεται όμως ο περιορισμός δεν σημαίνει ότι είναι απεριόριστος. Ο περιορισμός αυτός δεν μπορεί να φτάνει μέχρι στο σημείο να αναιρεί στην ουσία το ατομικό αυτό δικαίωμα και την αναγνωρισμένη γενικά έκταση εφαρμογής του, γεγονός που συμβαίνει στη δεδομένη περίπτωση αφού ο νομοθέτης υπαγάγει το δικαίωμα ελεύθερης εκδήλωσης της σκέψης και της γνώμης σε προληπτικά μέτρα, όπως η προηγούμενη άδεια των προϊσταμένων του υπαλλήλου, δεδομένου ότι σε περίπτωση άρνησης καθίσταται ανενεργό το δικαίωμα. Πρόκειται λοιπόν για προσβολή του δικαιώματος του αυτού μέσα στη δημόσια υπαλληλική σχέση, γιατί ναι μεν υπάρχει αιτιώδης συνάφεια και επιπλέον εντάσσεται το δικαίωμα σε ειδική κυριαρχική σχέση, αλλά ο περιορισμός του, αν και σύμφωνος με το Σύνταγμα, καθίσταται προσβολή εφόσον υπερβαίνει τα όρια και φτάνει στο σημείο κατάλυσης της ουσίας του δικαιώματος.

Γ. Συμπέρασμα: Υπάρχουν λοιπόν περιπτώσεις που ο περιορισμός των συνταγματικών δικαιωμάτων ακόμα και όταν γίνεται μέσα σε ειδική κυριαρχική σχέση και παρότι υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ αυτού και της σχέσης, βάσει κοινού αντικειμενικού στοιχείου, καθιστά προσβολή του αντίθετη με το Σύνταγμα, εάν ο περιορισμός αυτός ξεπεράσει τα όρια και φτάσει να αναιρεί το δικαίωμα στην ουσία του.